RagnSells avfallsanläggning Fagerliden, historik.

Anläggningens tillkomst

RagnSells fick 2005 tillstånd av miljödomstolen att bygga en avfallsanläggning i Fagerliden, Robertsfors, för mottagning, behandling och deponering av avfall. I tillståndet lämnades provisoriska villkor för föroreningshalter i det utsläppta vattnet. Under tiden skulle företaget analysera föroreningar i det utsläppta vattnet och dess påverkan i omgivningen. Företaget skulle lämna en slutlig redovisning av undersökningarna och förslag till slutliga villkor två efter det behandlingsverksamheten påbörjats.

Lokaliseringen till Fagerliden

Lokaliseringen av anläggningen gjordes med motivet att Robertsfors Bruk skulle saneras. Av detta skäl studeras endast alternativa lokaliseringar till Robertsfors tätorts närområde. Den förordade lokaliseringen till den tidigare kommunala deponin bedömdes vara optimal genom att platsen redan var exploaterad med miljöstörande verksamhet.

Samråd inför tillstånd

Varje tillstånd enligt miljöbalken skall föregås av samråd. Sättet för samrådet anpassas efter objektets förutsättningar.

Urban Zingmark är ägare av fastigheten Selsberg 1:1 samt Jomark 2:6. Den närmast belägna fastigheten ligger 800 m fågelvägen från Fagerliden, och inkluderar del av sjön Selet som ligger i det vattensystem som tar emot vatten från Fagerliden.

Urban Zingmark fick inte någon riktad information, utan fick den allmänna information som lämnades via annons i ortstidningarna. Vikten av samråd har belysts av domslut från miljödomstolen och miljööverdomstolen. Så har otillfredsställande genomförda samråd utgjort grund för att avvisa ansökan.

Urban Zingmark menar att samrådet inte följt miljöbalkens grundläggande krav.

Kontroll av anläggningens utsläpp

Kontroll av anläggningens utsläpp skall göras enligt gällande förordningar, bland annat NFS 2004:10. Varje verksamhetsutövare som har fått ett tillstånd enligt miljöbalken ansvarar för att kontrollen görs. I RagnSells fall innebar det man tog fram ett egenkontrollprogram, daterat 2005-09-24. Där framgår hur många prov som skall tas, var de skall tas och vilka parametrar som skall analyseras.

Dammhaveri 2006

Anläggningen var just invigd 2006 när det första haveriet inträffade. En damm som samlar upp vatten från anläggningen havererade. Länsstyrelsen lät en konsult göra en utredning vilken visade att vallen var byggd av fel material. Ramböll skriver även att

WSP Samhällsbyggnad
Box 502
901 10 Umeå
Besök: Storgatan 59
Tel: +46 90 70 31 00
Fax: +46 90 14 29 02
WSP Sverige AB
Org nr: 556057-4880
Styrelsens säte: Stockholm
www.wspgroup.se

”haveriet skulle med stor sannolikhet även ha inträffat med en uppbyggnad enligt bygghandlingen”.

Vidare framförs farhågor att om vägen är uppbyggd på samma sätt *”är risken överhängande att infiltrerande grund/markvatten från närområdet tidvis däms upp av vägbanken varvid grund/markvatten invid och under bassängerna stiger till nivåer som till och med är högre än vad som var fallet innan bygget påbörjades”*.

Ansökan om utökat tillstånd 2008

RagnSells ansökte om utökat tillstånd och förhandling med miljödomstolen var utlyst att äga rum i juni 2008. Bara tre veckor innan utsatt förhandling drog RagnSells tillbaka sin ansökan. Motivet var att *”efterfrågan på behandling och deponering av massor har minskat den senaste tiden”*.

RagnSells prövotidsredovisning 2008

När två år hade gått (2008) lämnade RagnSells in sin prövotidsredovisning. Företaget hade inte gjort kontrollen i enlighet med sitt eget kontrollprogram. En stor mängd analyser saknades.

Länsstyrelsen skriver i sin inlaga till Miljödomstolen att sammanfattningsvis anser länsstyrelsen;

- *att slutliga utsläppsvillkor från dammar och dagvattenytor inte kan fastställas i nuläget.*
- *att prövotidsredovisningen måste kompletteras då den saknar en redogörelse av alla provtagningar och analyser som skett av utgående lak- och processvatten från dammar och dagvattenytor alltifrån driftstart fram till den tidpunkt då redovisningen lämnades. Likaså saknas uppgifter om flödesmätningar, vilka tillsammans med haltbestämningar anger totala mängden föroreningar som släpps ut.*
- *att prövotiden bör förlängas två år till hösten 2010 för att få ett säkrare underlag för bedömning av slutliga utsläppsvillkor från anläggningen. Omgivningskontrollen bör fortgå under prövotiden.*
- *att utredningarnas fortsatta genomförande bör ske i nära samarbete med tillsynsmyndigheten. Bolaget är ansvarigt för att kalla till samråd med tillsynsmyndigheten.*

Länk till Länsstyrelsens yttrande. Länsstyrelsen efterlyser en fullständig redovisning av de provtagningar och analyser inklusive flödesmätning som skett från driftstart. De tycker att resultaten skall presenteras som tabeller och grafiskt för att tydlig bild över resultaten från analyserna samt att samtliga värden jämförs med de provisoriska utsläppsvillkoren. Man tycker att halterna av nickel och zink kan sänkas i villkoren.

Robertsfors kommun konstaterar att RagnSells rapporten kopplar ihop den påverkan av ytvatten som påvisats i undersökningen till den närbelägna kommunala avfallsanläggningen. Kommunen vill därför se en fortsatt provtagning i ytvatten där eventuell påverkan från RagnSells anläggning tydligare kan upptäckas. Länk till Robertsfors kommuns yttrande.

RagnSells skriver i sitt svar till miljödomstolen de av förbiseende inte har redovisat provtagningarna av vatten från renvattendammen och dagvatten som avleds från markytor. Resultatet redovisas först nu till miljödomstolen. Länk till RagnSells yttrande. Dessa resultat fanns inte heller med i miljörapporterna för 2006 och 2007 där företaget enligt lag är skyldiga att redovisas sina utsläpp. Den inlämnade redovisningen visar att man i några fall överskrider de riktvärden som gäller. När verksamheten började analyserade RagnSells inte alla parametrar. Det menar man beror på att man inte hade tagit

emot avfall som innehöll sådana föroreningar. Detta trots att man i sitt eget kontrollprogram åtagit sig att göra alla analyser.

RagnSells förstår att länsstyrelsen kritiserat prövotidsutredningen och vill därför ha för prövotiden förlängs till hösten 2010. Bolaget tar inte ställning till de krav som framförs av kommunen.

Miljödomstolen lämnade i deldom 2009 RagnSells förlängd prövotid till den 15 november 2010.

Förbud mot att införa kompostjord

RagnSells inkom den 19 augusti 2009 med en skrivelse om biologisk behandling av ca 20 000 ton kompostjord (hästgödsel, bioslam och fiberslam). Länsstyrelsen förbjuder bolaget i beslut 2009-10-20 att införa och kompostera avfall. Länsstyrelsen konstaterar att ovan angivna avfall inte ryms inom domsbilaga 1 i deldomen.

Vid samtal med chaufförer som kör avfall till anläggningen under juli 2009 säger dessa att de kör ”kompostjord” till anläggningen.

Länsstyrelsens inspektionsrapport 2009

Länsstyrelsen gör ett oanmält besök vid anläggningen och lämnar synpunkter på att bommarna till anläggningen inte är låsta och anser att den öppna sårytan (på deponin) ska släntas av och täckas med gummiduk eller annat tätt material senast den 31 oktober 2009.

Läckage från tre dammar 2010

Vid årsskiftet 2009/2010 läckte allt vatten från tre dammar ut. Även vid detta tillfälle fick en konsult i uppdrag att undersökar orsakerna till läckaget. Ledningarna till dammarna visade sig vara otäta. Duken i en damm var trasig med flera hål och en glipa fanns vid infodringen till utloppsröret.

Länsstyrelsens besöker anläggningen med anledning av dammläckage 2010

Länsstyrelsen ställer krav på provtagning i utgående dike var 14:e dag under den tid som anläggningen har problem med dammarna.

Anmälan om behandling av slam 2010, enligt villkor i gällande dom

RagnSells lämnar in anmälan om behandling av slam. Länsstyrelsen förelägger bolaget villkor för att få göra detta.

Länsstyrelsens svar på bolagets miljörapport 2010

Bolagets uppmanats att komplettera miljörapporten. Länsstyrelsen kommenterar i juni miljörapporten. Man påpekar bland annat;

Fullständiga analyser för villkorsgivna parametrar krävs vid provtagning.

Uppgifter om lakvattenmängder från deponin respektive hur mycket vatten som samlas upp från verksamhetsytorna skall anges i kommande års miljörapporter. Bolaget har

fått förlängd prövotid för verksamheten till november 2010. För perioden 2009-2010 måste erforderliga utredningar genomföras för att slutliga villkor ska kunna fastställas.

RagnSells prövotidsredovisning 2010

RagnSells inkom med prövotidsredovisningen inom föreskriven tid. Bolaget har inte provtagit och analyserat vatten från dammar och dagvattenytor i den utsträckning som de skulle ha gjort enligt kontrollprogrammet. Bland annat har länsstyrelsen efter läckaget i de tre dammarna ålagt RagnSells att provta vattnet och analysera innehållet av dioxin. Inte **en enda** analys av dioxin finns med prövotidsredovisningen.

I redovisningen står bland annat att flödesmätningar har gjorts. Bolaget redovisar ett resultat för kalenderåret 2006 i prövotidsredovisningen, ett annat i miljörapporten för 2006 och ett tredje i brev till länsstyrelsen daterat 2008-06-18.

De brister som påtalades i den första prövotidsredovisningen kvarstår.

Trots att bolaget har visat att utsläppen ligger under de halter som man har i sina provisoriska villkor, föreslår man att dessa skall fastställas som slutliga villkor. Andra RagnSells anläggningar, med motsvarande verksamhet, har mycket strängare villkor är de som miljödomstolen hitintills lämnat.

Kontroll vid byggande av avfallsanläggningar

Vid byggande av olika anläggningar finns ett antal myndigheter som svarar för kontroll att anläggningen är utförd enligt gällande normer. Vid byggande av avfallsanläggningar är det verksamhetsutövaren själv som svara för kontrollen. Det finns inte några krav på myndighetskontroll. Vid byggandet finns ett antal normer som utgör praxis, t ex hur en väg och asfaltplan skall byggas för att klara belastningskraven från de fordon som kommer att trafikera ytorna.

För uppsamling av lakvatten och annat förorenat vatten i dammar är det verksamhetsutövare som väljer vilken kvalitet som skall hållas. För avfallsupplag finns inte några preciserade krav på bästa möjliga teknik. Det är därför upp till varje verksamhetsutövare att bestämma med vilken kvalitet som anläggningen skall byggas. Enligt miljöbalken är verksamhetsutövare ansvarig för de miljöskador som verksamheten kan förorsaka.

Den tillståndsgivande myndigheten föreskriver i sitt beslut att anläggningen skall uppföras i huvudsaklig enlighet med vad som angivits i ansökningshandlingarna. Vanligen är ansökningshandlingarna utformade som principskisser hur anläggningen skall byggas och utgörs inte av några konstruktionsritningar.

Miljötillsynen

Länsstyrelsen har haft tillsyn av Fagerlidens avfallsanläggning. Generellt finns en kritik mot länsstyrelsen då den har flera roller som delvis är oförenliga. Kritik beträffande detta förhållande har lämnats av ansvarsutredningen.
http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/07/75/20/a50fe36e.pdf

Det tillsynsmyndigheten ofta gör är att förelägga verksamhetsutövaren låta en oberoende part, vanligen en konsult, göra en förstagångsbesiktning av anläggningen. Länsstyrelsen har indikerat att en förstagångsbesiktning skall göras under 2011, d v s 5 år efter att anläggningen togs i drift. Det som görs vid en förstagångsbesiktning är att man bland annat kontrollerar att anläggningen är uppförd i enligt de handlingar som getts in

till den tillståndsmyndigheten. Kontrollen görs genom att man avsynar anläggningen. All provtagning svarar verksamhetsutövaren för i enlighet med kontrollprogrammet.

Vid en förstagångsbesiktning finns det små möjligheter att upptäcka om anläggningen inte är fackmannamässigt uppförd. De brister som finns kan ju vara sådana att de inte går att kontrollera utan omfattande ingrepp (dolda fel).

Kritik har även lämnats beträffande tillsynens genomförande. Ett exempel från ett annat område där behovet av miljömyndigheternas tillsyn är uppenbart och måste vara effektivt är livsmedelstillsynen. Där har exempelvis Göteborg visat hur tillsynen kan förbättras vilket inger respekt hos såväl verksamhetsutövarna som den allmänhet som myndigheten är satt att tjäna.

http://www.naturvetarna.se/sv/NATVERK/Medlemsartiklar/Ovantade-besok-ger-battre-mathygien/

När kan ett tillstånd enligt miljöbalken återkallas?

Av Miljöbalken 24 kap 3 § framgår att

> Tillståndsmyndigheten får helt eller delvis återkalla tillstånd, dispens eller godkännande som meddelats enligt balken, eller enligt föreskrifter med stöd av balken, och förbjuda fortsatt verksamhet
> 1. om den som har sökt tillståndet, dispensen eller godkännandet har vilselett tillståndsmyndigheten genom att lämna oriktiga uppgifter eller underlåta att lämna uppgifter av betydelse för tillståndet, dispensen, godkännandet eller villkoren,
> 2. när tillståndet, dispensen, godkännandet eller villkor som gäller för verksamheten eller åtgärden inte har följts och avvikelsen inte är av ringa betydelse,
> 3. om det till följd av verksamheten eller åtgärden har uppkommit någon olägenhet av väsentlig betydelse som inte förutsågs när verksamheten eller åtgärden tilläts,

Miljödomstolens fortsatta hantering av ärendet

Miljödomstolen har nu att ta ställning till den ingivna redovisningen. Yttranden har inkommit från Fiskeriverket och Länsstyrelsen. Fiskeriverket anser att villkoren måste vara mycket strängare än de som sökande har föreslagit. Länsstyrelsen har ändra sin tidigare ståndpunkt, från 2008 och anser att villkor kan för nickel och zink kan fastställas i enlighet med RagnSells förslag. Kommunen har avstått från att yttra sig.

Umeå 2011-01-17

WSP Samhällsbyggnad

Göran Bergström